Valiokunnan lausunto PeVL 42/2026 vp– HE 53/2026 vp

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi automaattisesta tietojen hausta ja tietojenvaihdosta eurooppalaisessa poliisiyhteistyössä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi automaattisesta tietojen hausta ja tietojenvaihdosta eurooppalaisessa poliisiyhteistyössä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta (HE 53/2026 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- poliisijohtaja Hannele Taavila, sisäministeriö
- ylitarkastaja Sami Piispanen, tietosuojavaltuutetun toimisto
- professori Tuomas Ojanen
- professori Tomi Voutilainen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki automaattisesta tietojen hausta ja tietojenvaihdosta eurooppalaisessa poliisiyhteistyössä sekä muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun eurooppalainen poliisirekisterihakemistojärjestelmä otetaan Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksellä käyttöön.

Esitykseen sisältyy lakiehdotusten suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskeva jakso. Hallitus katsoo, että lait voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto PeVL 42/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki automaattisesta tietojen hausta ja tietojenvaihdosta eurooppalaisessa poliisiyhteistyössä. Lakiehdotukseen sisältyvät niin sanottua Prüm II -asetusta (automaattista tietojen hakua ja tietojenvaihtoa poliisiyhteistyössä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus) koskevat täydentävät säännökset. Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia. Lakiin tehtäisiin Prüm II -asetuksesta aiheutuvat tekniset muutokset.

(2) Prüm II -asetus on sellaisenaan sovellettavaa oikeutta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 288 artiklan mukaisesti. Asetuksessa annetaan kuitenkin jäsenvaltioille kansallista liikkumavaraa hallituksen esityksessä (esim. s. 50) tarkemmin selostetusti. Esityksessä ehdotetaan käytettäväksi kansallista liikkumavaraa niin, että ehdotettuun lakiin otetaan säännökset poliisirekisteritietojenvaihdosta sekä tietojen käytöstä kadonneiden henkilöiden ja tunnistamattomien vainajien tunnistamiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on vakiintuneesti korostettu, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 32/2026 vp, kappale 2 ja siinä mainitut lausunnot). Kansallisen liikkumavaran käyttöä voidaan valiokunnan mielestä pitää perustuslain mukaisena.

(3) Hallituksen esityksessä (s. 53) perusteena perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämiselle mainitaan, että esitys sisältää arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen liittyvää sääntelyä ja sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslakivaliokunta on (ks. esim. PeVL 46/2024 vp, kappale 6 ja siinä mainitut lausunnot) kiinnittänyt huomiota hallituksen esitysten laatimisohjeisiin. Niiden mukaan, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimuksiin on epäselvyyttä, esityksen suhdetta perustuslakiin koskevaan jaksoon on otettava säätämisjärjestysarvion jälkeen omaksi kappaleekseen nimenomainen lausuma, jonka mukaan on suotavaa, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Lausumaa ei ohjeiden mukaan kirjoiteta, ellei esityksen arviointi perustuslakivaliokunnassa ole aidosti tarpeen tulkintaongelman takia. Valiokunta korostaa edelleen, että muissa kuin ohjeissa mainituissa epäselvyystilanteissa tällaista lausumaa ei tulisi sisällyttää perusteluihin. Valiokunta kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota asiaan.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Valiokunnan lausunto PeVL 42/2026 vp

Helsingissä 3.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Onni Rostila ps
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Henrik Vuornos kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala